

Damir Knjaz
Tomislav Rupčić
Andrea Tvorek
Ljubica Borčić
Mario Borčić

PRIOLOG ANALIZI ODNOSA UČENIKA PREMA NASTAVI I PROGRAMU TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

1. UVOD

Tjelesno i zdravstveno odgojno-obrazovno područje zbog svoga značenja za skladan razvoj antropoloških obilježja učenika jedinstveno je po mogućnostima i posebnostima. Malo koja aktivnost djeteta ima takvu biotičku uvjetovanost kao tjelesno vježbanje, koje u školstvu osmišljava jedino nastava tjelesne i zdravstvene kulture (HNOS).

Provođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj i srednjoj školi je po mnogim segmentima različito od drugih predmeta. Kontakt nastavnika s učenicima je u drugačijem okruženju nego što je to uobičajeno na drugim predmetima. Zbog toga je, po mnogima, kompleksnije uspostaviti odnose između učenika tijekom nastave Tjelesne i zdravstvene kulture, ali jednako tako i odnos nastavnika sa svojim učenicima. Mnogi izazovi i problemi s kojima se profesori tjelesne i zdravstvene kulture susreću neprepoznatljivi su ostalim nastavnicima. Sve to, među ostalim, nastavu tjelesne i zdravstvene kulture čini jedinstvenom.

Cilj ovog istraživanja je procijeniti odnos učenika u osnovnim i srednjim školama prema nastavi i programu Tjelesne i zdravstvene kulture. Dosadašnje, najčešće, samo empirijske spoznaje ukazivale su na naklonost učenika prema nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture u većoj mjeri nego prema drugim predmetima. Ipak, mnogo je ovisilo i o individualnom pristupu i znanju svakog nastavnika te o njegovoj motiviranosti i predanosti svom zanimanju. Naravno, da mnogo toga ovisi i o materijalno-tehničkim sredstvima kao i objektima koje nastavnik ima na raspolaganju pa ipak vrlo je upitno je li taj segment presudan.

2. METODE ISTRAŽIVANJA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika u ovom istraživanju čini 2 241 učenik osnovnih i srednjih škole Republike Hrvatske. Obuhvaćeni su gradovi Đakovo, Bjelovar, Zaprešić, Zagreb,

Sisak, Kutina, Popovača, Tisno, Pula i Gospić. Ravnomjerno su zastupljeni učenici petog i šestog, sedmog i osmog razreda te učenici srednjih škola. Učenici mlađe školske dobi nisu uključeni u istraživanje jer nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture provode učitelji razredne nastave te se time njihov odnos ne može izolirati samo na ovaj predmet.

Uzorak varijabli

Uzorak varijabli čine odgovori na pitanja iz ankete osmišljena od strane autora, a na osnovi UNICEF-ovog preventivnog programa “Stop nasilju u školama”. Također je određena jedna kriterijska varijabla: spol

Metode obrade podataka

Za potrebe obrade prikupljenih podataka u ovom istraživanju korištena je deskriptivna statistika i t-test za nezavisne uzorke. Podaci su obrađeni uz pomoć softverskog paketa SPSS 13.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati dobiveni u ovom istraživanju mogu se smatrati “očekivano pozitivnim”. Na osnovi kriterijske varijable (spol) dobivena je statistički značajna razlika (Tablica 1.) između skupina ispitanika ($p = .00$). Na osnovi toga možemo konstatirati da učenice i učenici imaju različit odnos prema nastavi i programu Tjelesne i zdravstvene kulture.

Tablica 1. Testiranje razlika, temeljem t-testa za nezavisne uzorke, između učenika i učenica u dobivenim odgovorima na pitanje: “Kakav je tvoj odnos prema nastavi i programu Tjelesne i zdravstvene kulture?”

N1 M	N2 Ž	Aritmetička sredina M	Aritmetička sredina Ž	Std. dev. M	Std. dev. Ž	t-value	Df	p-level
964	1277	1,822	2,167	1,117	1,105	-7,278	2239	0,000

Nastava tog predmeta, na osnovi obuhvaćenog uzorka ispitanika, kod 90% učenika osnovnih i srednjih škola dobila je pozitivnu ili zadovoljavajuću ocjenu (Tablica 2.). Dok su kod 8% dječaka i 9% djevojaka dobivene nezadovoljavajuće i negativne ocjene. Od toga 5% učenika oba spola izjavili su da im se izrazito ne sviđa program i nastava Tjelesne i zdravstvene kulture. Dječaci u većem postotku (48%) pokazuju izrazitu naklonost, dok je kod djevojaka taj postotak značajno manji (29%).

Tablica 2. Postotak odgovora na pitanje: “Kakav je tvoj odnos prema nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture?”

Ponuđeni odgovori:	Učenici (%)	Učenice (%)
a) jako mi se sviđa	48,45	29,48
b) sviđa mi se	28,96	35,21
c) ništa posebno	14,90	26,13
d) ne sviđa mi se	2,34	3,58
e) izrazito mi se sviđa	5,32	5,57

Slično razmišljanje (Tablica 3.) učenici imaju i prema nastavnicima Tjelesne i zdravstvene kulture. 57% učenika smatra nastavnika boljeg od većine ili od svih drugih učitelja dok isto oduševljenje dijeli 42% učenica. Više od polovice (53%) učenica smatra odnos nastavnika istim kao i kod nastavnika drugih predmeta. Nasuprot većem “oduševljenju” učenika odnosom nastavnika Tjelesne i zdravstvene kulture prema njima također veći postotak učenika smatra taj odnos negativnijim (7%), kod učenica (5%).

Tablica 3. Postotak odgovora na pitanje: “Kakav je prema tvojemu mišljenju odnos profesora Tjelesne i zdravstvene kulture prema učenicima?”

Ponuđeni odgovori:	Učenici (%)	Učenice (%)
a) isti kao i drugih učitelja	36,46	52,98
b) bolji od većine drugih učitelja	34,86	31,58
c) lošiji od većine drugih učitelja	2,66	2,46
d) bolji od svih	22,28	10,34
e) lošiji od svih	3,73	2,62

Svi nastavnici u osnovnoj i srednjoj školi iznimno će teško ili gotovo nikako dobiti 100 postotnu naklonost učenika. Rezultati ove ankete pokazuju naklonost većine učenika prema programu i nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture što je svakako i zasluga nastavnika na tom predmetu. Pred njima je izuzetan izazov da nauče i potiču učenike na vježbanje pod satom ali, što je još važnije da pomognu učenicima stvoriti naviku i potrebu svakodnevne tjelesne aktivnosti u trajanju od najmanje 60 minuta, kao važan preduvjet očuvanju zdravlja i prevenciji društveno neprihvatljivog ponašanja.

4. ZAKLJUČAK

Iako ovo istraživanje generalno nije pokazalo negativan odnos učenika osnovnih i srednjih škola prema nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture to ne znači da sa unapređenjem istog treba stati ili preciznije prestati inzistirati na unapređenju kvalitete nastave, nastavnih pomagala, objekata. Također ovo istraživanje je prilog inicijativi za povećanje sati tjelesne i zdravstvene kulture kako bi i pozitivni efekti bili veći. Prema mnogim istraživanjima pa i ovom prilogu Tjelesna i zdravstvena kultura to svakako zaključuje. Nastavak ovog istraživanja pokušat će detektirati razloge nezadovoljstva dijela učenika. Na taj način stvorili bi se preduvjeti za poboljšanje trenutnog stanja.

5. LITERATURA

1. Hrvatski nacionalni obrazovni standard – HNOS (2006.) Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta.
2. Malović-Bolf, M, Kosanović, V. (2008.) Vježbanje u kafiću. Narodni zdravstveni list. www.zzjzpgz.hr/nzl/39/vjezbanje.htm (pretraživano: 15. svibnja 2008.)